

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКУВАННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЄС ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ У ПРИЗМІ НОРМОПРОЕКТНОЇ ТЕХНІКИ

NORMATIVE REGULATION OF INHERITANCE OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN THE EU AND UKRAINE: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS THROUGH THE LENS OF LEGISLATIVE DRAFTING TECHNIQUE

Косович В.М., завідувач кафедри теорії та філософії права
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена вивченню такого складника інтелектуального права як спадкування майнових прав інтелектуальної власності у світлі євроорієнтованого розвитку українського законодавства. Проведено порівняльно-правовий аналіз Регламенту ЄС № 650/2012 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, визнання та виконання автентичних документів у справах про спадкування та про створення європейського свідоцтва про спадкування, прийнятий 04 липня 2012 р. (імплементация норм якого передбачена планом адаптації українського законодавства до стандартів права ЄС) із нормами Цивільного кодексу та інших нормативно-правових актів України, що окреслюють механізм спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Критеріями для зіставлення обрано базові засоби техніки нормопроекування, оскільки експертування нашого законодавства на предмет відповідності *acquis communautaire* проводиться зокрема і у площині використаного у проектах законопроектів юридико-технічного інструментарію. Встановлено наявність у них певних правотворчих недоліків; як змістовну та формальну тотожність, так і на відмінності у цих правових актах.

Порівняльно-правовий аналіз проілюстрував наступне:

- визначення терміну «Спадкування» у Регламенті ЄС № 650/2012 (далі Регламенті) більш конкретизоване, аніж у ст. 1216 ЦК України та зазначає види спадкування;
 - поняття «Договір про спадкування», закріплене у Регламенті, змістовно та формально відрізняється від поняття «спадкового договору» відповідно до ст. 1302 ЦК України;
 - «Спільний заповіт», вказаний у Регламенті, і «спільний заповіт» як форма реалізації права подружжя щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності, відповідно до ст. 1243 ЦК України, далеко не співвідності правові явища. Мова йде про осіб, а не подружжя, оскільки на території ЄС є різні форми співжиття, наприклад «партнерство», в той час як в Україні передбачено лише «подружжя» (водночас у першому читанні ухвалено проект Закону України «Про реєстровані партнерства»);
 - підхід до регулювання спадкових відносин законодавством конкретної держави у Регламенті та праві України загалом тотожний – за останнім місце проживання спадкодавця;
 - вирішення «долі» майна без заявника (Регламентом) чи майна як відумерлої спадщини (ЦК України) загалом однакове. На нашу думку, більш широка інтерпретація цього питання у нашому законодавстві заслуговує лише схвалення.
- Вказано на те, що адаптація норм українського законодавства, що регулюють спадкування майнових прав інтелектуальної власності, до європейських стандартів повинна сьогодні здійснюватись шляхом мінімізації відмінностей із врахуванням якісних характеристик насамперед Регламенту ЄС № 650/2012 без повтору правотворчих недоліків.

Ключові слова: Регламент ЄС № 650/2012, право інтелектуальної власності, спадкування, спадкування майнових прав інтелектуальної власності в ЄС та Україні, техніко-юридичний інструментарій, *acquis communautaire*, вимоги до якості правових актів.

The article is devoted to studying the inheritance of intellectual property rights as a component of intellectual property law in the context of the EU-oriented development of Ukrainian legislation. A comparative legal analysis has been conducted between EU Regulation No. 650/2012 of the European Parliament and the European Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions, recognition and enforcement of authentic documents in matters of succession, and the creation of a European Certificate of Succession adopted on July 4, 2012 (the implementation of which is included in the plan for adapting Ukrainian legislation to EU law standards) with the provisions of the Civil Code and other legislative acts of Ukraine outlining the mechanism for inheriting intellectual property rights.

The comparison criteria were based on fundamental legislative drafting techniques, as the evaluation of Ukrainian legislation's compliance with the *acquis communautaire* also considers the aspects of a legal-technical tool used in draft laws. The analysis identified certain legislative shortcomings: both substantive and formal similarities as well as differences between these legal acts.

The comparative legal analysis demonstrated the following:

- The definition of the notion of «inheritance» in EU Regulation No. 650/2012 (hereinafter the «Regulation») is more specific than in Art. 1216 of the Civil Code of Ukraine and includes types of inheritance;
- The concept of an «Agreement on Succession» under the Regulation differs significantly in substance and form from the «inheritance agreement» defined in Art. 1302 of the Civil Code of Ukraine;
- The «Joint Will» referenced in the Regulation and the «Joint Will» as a form of realization of spousal property rights under Art. 1243 of the Civil Code of Ukraine are fundamentally different legal phenomena. The Regulation addresses individuals, not just spouses, as the EU recognizes diverse forms of cohabitation, such as partnerships, whereas Ukrainian legislation only accounts for «spouses» (it is worth noting that the draft Law of Ukraine «On Registered Partnerships» has been adopted in its first reading);
- The approach to regulating inheritance relations is generally similar in the Regulation and Ukrainian law, relying on the deceased's last place of residence;
- The handling of the «future» of property without a claimant (as addressed in the Regulation) or property classified as escheat (under the Civil Code of Ukraine) is essentially equivalent. However, the broader interpretation of this issue in Ukrainian legislation is commendable.

The article concludes that adapting Ukrainian laws governing the inheritance of intellectual property rights to European standards should focus on minimizing differences while accounting for the qualitative characteristics of EU Regulation No. 650/2012 and avoiding legislative shortcomings.

Key words: EU Regulation No. 650/2012, right of intellectual ownership, inheritance, inheritance of intellectual property rights in the EU and Ukraine, legal-technical tool, *acquis communautaire*, requirements for the quality of legal acts.

Закріпленний Конституцією України курс нашої держави на повноправне членство в Європейському Союзі вимагає приведення вітчизняного законодавства у відповідність до стандартів права ЄС. У законодавстві об'єднаної Європи значна увага приділяється питанням захисту та забезпечення прав інтелектуальної власності. У призмі євроінтеграційних зобов'язань України вивчення правового підґрунтя різних аспектів реалізації інтелектуальних прав в європейському правовому просторі є актуальним та витребуваним.

Проблематика інтелектуального права є предметом наукового дослідження багатьох вітчизняних вчених. Варто згадати напрацювання О. Яворської, І. Спасибо-Фатєєвої, О. Харитоновой, Л. Тарасенка, Г. Чурпіти, С. Бутнік-Сіверського. Сьогодні на загальноєвропейському і на вітчизняному рівнях сформувалась дієва нормативно-правова база, спрямована на забезпечення прав інтелектуальної власності. Водночас потребує додаткового вивчення такий складник інтелектуального права як питання спадкування майнових прав інтелектуальної власності у силу своєї практичної конкретності. Необхідність імплементації норм права ЄС зобов'язує розглядати зазначене питання кризь призму порівняльно-правового аналізу.

З цією метою доцільно проаналізувати та зоставити правові акти ЄС та українське законодавство, що визначають особливості спадкування майнових прав інтелектуальної власності¹. Оскільки в Україні відповідно до статті 44 Закону України № 3354-IX від 24 серпня 2023 р. «Про правотворчу діяльність» [1] активно запроваджується механізм експертування законодавства на предмет відповідності асауі *communaautaire*², а одним із критеріїв оцінки відповідності є складники нормопроектної техніки, то порівняння необхідно провести саме у площині використаного у правових документах юридичного інструментарію³.

Питання спадкування майнових прав інтелектуальної власності та уніфікації правових норм на правовому просторі ЄС регулюється низкою правових актів. Це такі як Гаазька конвенція про колізії законів стосовно форми спадкових розпоряджень від 5 жовтня 1961 р., Конвенція про право, що застосовується до спадкування майна померлих осіб, прийнята у Гаазі 1 серпня 1989 р., Регламент ЄС № 650/2012 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, визнання та виконання автентичних документів у справах про спадкування та про створення європейського свідоцтва про спадкування, прийнятий 04 липня 2012 р. (імплементация норм якого передбачена планом адаптації українського законодавства до стандартів права ЄС).

Перш ніж здійснити їх юридико-технічну характеристику доцільно згадати, що таке техніка нормопроектування і які вимоги ставлять правотворчі органи ЄС до своїх правових актів.

Частина I статті 31 Закону України від 24.08.2024 р. № 3354-IX «Про правотворчу діяльність» встановлює, що техніка нормопроектування – це сукупність техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомо-

гою яких створюється проект нормативно-правового акта. Перелік вимог до якості правових актів ЄС визначений Регламентами ЄС. Основна частина цих вимог стосується саме змісту джерел загальноєвропейського права. Наприклад, у Резолюції Ради Європейського Союзу про якість нормопроекткування законодавства Спільноти від 8 червня 1993 року [2] (далі – Резолюція про якість нормопроекткування) зафіксовано вимоги до назви, преамбули, термінології та структури тексту. Цей документ рекомендував: використання при розробці проектів актів зрозумілої, простої, стислої та недвозначної термінології; взаємну узгодженість різних положень актів; чітке визначення прав і обов'язків, що випливають з акта; застосування стандартної структури акту; чітке визначення дати набрання чинності актом і необхідні перехідні положення. Подальшого розвитку ці принципи набули в Міжінституційній угоді про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти від 22 грудня 1998 року [3] (далі – Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства). Важливими доповненнями до попередньо викладених принципів були такі: вимога враховувати те, яким особам цей акт буде адресований; якомога вищий рівень гомогенності акту; врахування багатоманітності Спільноти, різноманітності її правових систем і обачне використання правових концептів чи термінів, які притаманні для певної правової системи.

Розглянемо стан реалізації вказаних вимог у правових актах ЄС з питань спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Базовим документом на рівні ЄС з цього питання є Регламент ЄС № 650/2012 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, визнання та виконання автентичних документів у справах про спадкування та про створення європейського свідоцтва про спадкування, прийнятий 04.07.2012 р. (далі Регламент ЄС № 650/2012) [4].

З'ясуємо чи відповідають норми даного акту стандартам нормопроекткування визначеним ЄС. Акцентуємо на нормативно-правових приписах, що стосуються саме спадкування майнових прав інтелектуальної власності⁴. З цією метою відтворимо норми Регламенту ЄС № 650/2012 і дамо їм техніко-юридичну оцінку.

У пункті 11 преамбули Регламенту ЄС № 650/2012 визначено межі дії цього акта, які конкретизовані нормами статті 1 «Предмет регулювання». Перша частина статті встановлює загальне правило: «Цей Регламент повинен стосуватися спадкування майна померлих осіб. Він не повинен застосовуватися щодо податкових, митних чи адміністративних питань.» Варто зауважити певну непослідовність застосування поняття «померлі особи». У пункті а частини першої статті 3 Регламенту визначено, що спадкування – перехід майна померлої особи, який включає всі форми переходу активів, прав і зобов'язань унаслідок смерті, чи то внаслідок добровільної передачі шляхом розпорядження майном на випадок смерті, чи внаслідок спадкування за законом. Натомість у статті першій вжито форму множини – «померлих осіб». За загальним правилом уживають форму однини. Хоча документи ЄС (ні Резолюція про якість нормопроекткування, ні Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства, ні Спільні практичні інструкції Європейського парламенту, Ради Європейського Союзу та Європейської Комісії для осіб, залучених до проектування законодавства Європейського Союзу) не містять вимог щодо граматичних форм числа іменників, однак вважаємо, що для дотримання принципу гомогенності

¹ Пізніше у тексті ми звернемо увагу на один із ключових актів ЄС з питань спадкування майнових прав інтелектуальної власності – Регламент ЄС № 650/2012 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу, імплементация якого в українське законодавство ще у перспективі.

² Варто згадати у контексті реалізації цієї норми ефективну експертну діяльність Інституту правотворчості та науково-правової експертизи при НАПН України.

³ Постає закономірне питання: чому вивчаючи законодавство ЄС як предмет імплементации доцільно звертати увагу на його техніко-юридичну досконалість? На нашу думку тому, що засоби нормопроектної техніки забезпечують насамперед змістовну якість нормативно-правових джерел. Отож, і відповідність українського законодавства правовим стандартам ЄС має досягатися через змістовну відповідність, а не шляхом копіювання правових норм без врахування національних правових особливостей. Важливий зміст права, а не його форма; особливо у світлі конвергенції сучасних правових систем світу.

⁴ У правових актах ЄС термін «спадкування» певним чином отожденоється із терміном « правонаступництво». Водночас, якщо проаналізувати німецький і польський офіційні переклади цього акта, то можна зауважити, що вони теж використовують винятково «спадкування», а не « правонаступництво» (це поняття є ширшим за поняття «спадкування»).

(тобто структурної однорідності) варто використовувати іменники у формі однини, а у формі множини лише в тих випадках, коли це справді виправдано.

Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства вимагає врахування багатомовності Європейського Союзу під час проектування актів Спільноти. Однак, на наш погляд, у коментованій нормі відбулося порушення цього правила. Так, в англійському тексті вжито термін «revenue», який українською можна перекладати ще і як «дохід». Однак в англійській мові цей термін є багатозначним і може означати як дохід, так і податок (так, податковий орган у Великій Британії називається *HM Revenue and Customs*, а в Ірландії – *Revenue Commissioners*). Водночас у тексті також вжито слово «tax». Так, приміром, у пункті 10 преамбули до Регламенту ЄС № 650/2012 визначено: «Цей Регламент не повинен застосовуватися щодо податкових питань (*revenue matters*) чи адміністративних питань публічно-правової природи. Тож саме національне законодавство повинне визначати, приміром, як обчислювати та сплачувати податки (*taxes*) й інші обов'язкові платежі публічно-правової природи, чи мають бути це податки (*taxes*), сплатити які мав померлий на момент смерті, або будь-який вид пов'язаного зі спадкуванням податку (*tax*), який підлягає стягненню з майна чи зі спадкоємців. Також національне законодавство повинно визначати, чи може підлягати вимозі сплатити податки (*taxes*) передача спадкового майна спадкоємцям відповідно до цього Регламенту або внесення спадкового майна в реєстр.» Заради дотримання вимоги єдності термінології та однозначного трактування норм права варто було б уживати всюди однозначний термін «tax».

Натомість витриманими є вимоги п. 20 Міжінституційної угоди про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства щодо чіткого формулювання винятків, які було винесено в окрему частину статті 1 та про які йшлося в пункті 11 преамбули («питання, які можна розглядати як такі, що мають зв'язок з питаннями спадкування»).

У п. 4.5.1 Спільних практичних інструкцій Європейського парламенту, Ради Європейського Союзу та Європейської Комісії для осіб, залучених до проектування законодавства Європейського Союзу (далі – Спільні практичні інструкції), вказано, що не сприяє ясності ситуація, коли одна стаття містить усі правила, що стосуються певного аспекту, а тому краще розмістити їх у кілька статей, які були б згруповані в одному розділі. Хоча Спільні практичні інструкції не містять подібних правил щодо менших редакційних одиниць (як ось частини статті), вважаємо, що цей підхід можна за аналогією застосовувати і до менших редакційних частин. Так, у статті 6 Регламенту ЄС № 650/2012 визначено так:

Якщо правом, який померлий вибрав для регулювання спадкування свого майна відповідно до статті 22, є право держави-члена, то суд, скликаний відповідно до статті 4 чи статті 10:

(а) може за вимогою однієї зі сторін провадження відмовитися від юрисдикції над справою, якщо він вважає, що суди тієї держави-члена, право якої було обрано, краще можуть вирішити питання спадкування, беручи до уваги практичні обставини спадкування, такі як звичайне місце проживання сторін і місце перебування активів; або

(б) повинен відмовитися у своїй юрисдикції над справою, якщо сторони провадження погодилися відповідно до статті 5 передати юрисдикцію суду або судам держави-члена, право якої було обрано.

Як бачимо, в одній редакційній одиниці тексту акта розміщено право суду відмовитися від своєї юрисдикції в справі в одній ситуації та його обов'язок це зробити в іншій ситуації. Оскільки йдеться про альтернативність і безальтернативність дій суду, тобто про різні варіанти ходу провадження, то, як ми вважаємо, було б

доцільно розмістити ці норми принаймні в різних частинах цієї статті. Крім того, це би узгоджувалося з вимогою гомогенності тексту, позаяк, приміром, окремою статтею (а саме стаття 8) врегульований обов'язок суду закрити провадження у спадковій справі, яке він почав з власної ініціативи, у випадку, коли сторони провадження погодилися мирно вирішити питання спадкування в позасудовому порядку за правом держави, право якої було обрано відповідно до статті 22.

Про можливе порушення принципу ясності можна говорити в контексті частини першої статті 11: «Якщо майно померлого включає активи, що розміщені в третій державі, суд, скликаний розглядати цю спадкову справу, може на вимогу однієї зі сторін вирішити не виносити рішення щодо одного або більшої кількості активів, якщо можна очікувати, що його рішення щодо цих активів не буде визнано та, ймовірно, оголошено виконуваним у третій державі». Хоча ретельний аналіз цієї норми свідчить про те, що суд може ухвалити таке рішення в тому випадку, якщо його рішення може бути не визнаним і оголошено невиконуваним, однак відсутність заперечної частки в другій частині умови, коли суд може таке рішення ухвалити, може ускладнювати розуміння цієї норми.

Отож, можемо констатувати наявність певних юридико-технічних недоліків у Регламенті ЄС № 650/2012, які необхідно не повторювати, адаптуючи наше законодавство до стандартів права ЄС.

Тепер доцільно переглянути норми українського законодавства, що встановлюють правила спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Відповідні норми містяться у різних нормативно-правових актах. Зокрема у:

1) Цивільному кодексу України (ст. 420 Об'єкти права інтелектуальної власності; ст. 424 Майнові права інтелектуальної власності; ст. 445 Право на справедливий винагорода за використання твору; ст. 448 Право слідування; Книга шоста, Глава 84 Загальні положення про спадкування);

2) Законі України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 12 Майнові права інтелектуальної власності на твір; ст. 30 Право слідування; ст. 31 Строк чинності авторського права; ст. 32 Перехід прав на твір у порядку спадкування. Перехід твору у суспільне надбання. Захист особистих немайнових прав автора; ст. 36 Виникнення і здійснення суміжних прав; ст. 38 Майнові права на виконання; ст. 39 Майнові права на фонограму);

3) Законі України «Про охорону прав на промислові зразки» (ст. 9 Право правонаступника);

4) Законі України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (ст. 10 Право правонаступника);

5) Законі України «Про охорону прав на сорти рослин» (ст. 18 Право правонаступника (спадкоємця)).

Оцінюючи норма права ЄС, що регулюють спадкування майнових прав інтелектуальної власності у світлі вимог нормопроектної техніки, доцільно висловити міркування щодо юридико-технічної досконалості українського законодавства, що регулює аналогічні відносини (звернемо увагу лише на окремі приклади, оскільки повний аналіз потребує окремого об'ємного дослідження).

Закріплення особливостей спадкування майнових прав інтелектуальної власності у низці законів України не є ідеальною ситуацією. Багатоманіття джерельної бази створює потенційну небезпеку неузгодженості нормативно-правових приписів різних нормативно-правових актів. Прикладом правотворчого упущення може бути часткове дублювання ст. 448 «Право слідування» Цивільного кодексу України зі ст. 30 «Право слідування» Закону України «Про авторське право і суміжні права», оскільки його результатом є конкуренція юридичних норм (способи ж подолання конкуренції розроблені хіба що на науковому рівні).

Аналізуючи наведені вище закони, можна зауважити, що для позначення інституту та суб'єкта спадкування май-

нових прав інтелектуальної власності у цих законах використано різні терміни: «спадкування» і «спадкоємець», правонаступництво» і « правонаступник», « правонаступництво (спадкування)» і « правонаступник (спадкоємець)». Ця практика не відповідає такій вимозі нормопроектної техніки як уніфікованість термінології. Спадкування є однією із форм, а також видовим поняттям щодо правонаступництва.

Вказані недоліки нашого законодавства на перший погляд є незначними. Водночас їхня наявність може стати причиною правозастосовних помилок. Поряд з цим чимало прикладів належного використання нормопроектного інструментарію. Так, обґрунтованим на нашу думку є використання у ст. 445 Цивільного кодексу України та ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права» оціночного поняття «справедлива винагорода». Вказані законодавчі норми закріплюють право спадкоємців автора на справедливий винагороду, що належала автору. Оскільки розмір винагороди за використання різних об'єктів інтелектуальної власності може бути різним і може мати свої особливості, саме оціночне поняття «справедлива винагорода» максимально забезпечує інтереси носіїв авторського права та їхніх спадкоємців.

На основі проведеного вище аналізу можемо шляхом зіставлення оцінити не тільки формальну, а й змістовну відповідність норм вітчизняного законодавства, що

регулюють спадкування майнових прав інтелектуальної власності, нормам права ЄС. Для зручності змодельовано порівняльну таблицю. За основу для аналізу правових стандартів ЄС беремо Регламент ЄС № 650/2012. Українське законодавство включає комплекс нормативно-правових актів. У таблиці будемо вказувати конкретну статтю нормативно-правового акта.

+ Можемо констатувати загалом змістовну та формальну відповідність між приписами Регламенту та нормами законодавства України.

– Визначення терміну «Спадкування» у Регламенті більш конкретизоване аніж у ст. 1216 ЦК України та зазначає види спадкування.

– Поняття «Договір про спадкування», закріплене у Регламенті, змістовно

та формально відрізняється від поняття «спадкового договору» відповідно до ст. 1302 ЦК України.

– «Спільний заповіт», вказаний у Регламенті, і «спільний заповіт» як форма реалізації права подружжя щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності, відповідно до ст. 1243 ЦК України, далеко не співвідності правові явища. Мова йде про осіб, а не подружжя, оскільки на території ЄС є різні форми співжиття, наприклад «партнерство», в той час як в Україні передбачено лише «подружжя» (водночас у першому читанні ухвалено проект Закону України «Про реєстровані партнерства»).

№	Норми правових актів ЄС (Регламенту ЄС № 650/2012)	Норми українського законодавства	Зміст. від-сть.	Форм. від-сть.
1	<i>Пункт (67) Преамбули</i> Регламент повинен передбачати створення єдиного свідоцтва – Європейського свідоцтва про спадщину, яке видаватиметься для використання в іншій державі-члені. Свідоцтво не повинно замінювати внутрішні документи, які можуть існувати для подібних цілей в державах-членах.	<i>Стаття 1296 ЦК</i> 1. Спадкоємець, який прийняв спадщину, може одержати свідоцтво про право на спадщину. 2. Якщо спадщину прийняло кілька спадкоємців, свідоцтво про право на спадщину видається кожному з них із визначенням імені та часток у спадщині інших спадкоємців.	+	+
2	<i>Пункт (а) ч. 1 ст. 3</i> «Спадкування» означає спадкування майна померлої особи і охоплює всі форми передачі активів, прав та обов'язків у зв'язку зі смертю, чи шляхом добровільної передачі відповідно до заповіту, спільного заповіту або договору про спадкування, чи шляхом передачі в порядку спадкування за законом.	<i>Частина 1 ст. 1216 ЦК</i> Спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).	-	-
3	<i>Пункт (b) ч. 1 ст. 3</i> «Договір про спадкування» означає договір, в тому числі договір, що є наслідком взаємних заповітів, який за винагороду або без неї створює, змінює або припиняє права на майбутнє майно або майно однієї або кількох осіб, що є сторонами договору.	<i>Частина 1 ст. 1302 ЦК</i> За спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача.	-	-
4	<i>Пункт (c) ч. 1 ст. 3 «Спільний заповіт»</i> означає заповіт, складений у вигляді одного документу двома або більше особами;	<i>Частина 1 ст. 1243 ЦК</i> Подружжя має право скласти <u>спільний заповіт</u> щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності.	-	-
5	<i>Стаття 21 Загальне правило</i> «1. Якщо цим Регламентом не передбачено інше, правом, що застосовується до спадщини в цілому, є право держави, в якій померлий мав постійне місце проживання на момент смерті. 2. Якщо, як виняток, з усіх обставин справи очевидно, що на момент смерті померлий був явно більш тісно пов'язаний з державою, аніж з державою, право якої застосовується відповідно до пункту 1, правом, що застосовується до спадкування, є право цієї іншої держави». <i>Стаття 22 Вибір права</i> 1. Особа може обрати як право, що регулює її спадкування в цілому, право держави, громадянство якої вона мала в момент вибору або в момент смерті. Особа, яка має декілька громадянств, може обрати право будь-якої з держав, громадянство якої вона мала в момент вибору або в момент смерті. 2. Вибір повинен бути зроблений прямо в заяві у формі розпорядження майном на випадок смерті або повинен бути продемонстрований умовами такого розпорядження.	Частина 1 ст. 70 Закону України «Про міжнародне приватне право» З урахуванням положень статей 71, 72 цього Закону спадкові відносини регулюються правом держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання, якщо спадкодавцем не обрано в заповіті право держави, громадянином якої він був. Вибір права спадкодавцем буде недійсним, якщо після складання заповіту його громадянство змінилося.	-/+	-
6	<i>Стаття 33 Майно без заявника</i> Якщо згідно із законодавством, що застосовується до спадкування відповідно до цього Регламенту, немає спадкоємця або спадкоємця відповідно до заповіту, спільного заповіту чи договору про спадкування після смерті, і жодна фізична особа не є спадкоємцем за законом, застосування визначеного таким чином законодавства не перешкоджає праву держави-члена або організації, призначеної з цією метою цією державою-членом, привласнити відповідно до її власного законодавства активи спадщини, що знаходяться на її території, за умови, що кредитори мають право вимагати задоволення своїх вимог з активів спадщини в цілому.	<i>Частина 1 ст. 1277 ЦК</i> У разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття орган місцевого самоврядування за місцезнаходженням нерухомого майна, а за відсутності нерухомого майна – місцезнаходженням основної частини рухомого майна зобов'язаний подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою. У разі якщо на об'єкті нерухомого майна на момент відкриття спадщини знаходиться рухоме майно, що входить до складу спадщини, таке рухоме майно переходить у власність територіальної громади, якій передано нерухоме майно ...	-/+	-

-/+ Підхід до регулювання спадкових відносин законодавством конкретної держави у Регламенті та праві України загалом тотожний – за останнім місце проживання спадкодавця.

-/+ Вирішення «долі» майна без заявника (Регламентом) чи майна як відумерлої спадщини (ЦК України) загалом однакове. На нашу думку, більш широка інтерпретація цього питання у нашому законодавстві заслуговує лише схвалення.

Проведений порівняльно-правовий аналіз дозволяє констатувати, як у окремих випадках відповідність, так і розбіжності між правовими нормами Регламенту ЄС № 650/2012 та законів України, що регулюють спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Тому у процесі розвитку українського законодавства доцільно адаптувати норми наших правових актів до змістовних та формальних параметрів відповідних норм ЄС. При цьому варто брати до уваги і такий аспект як техніко-юридична досконалість європейського законодавства. Дублювати правотворчі упущення законодавців ЄС вочевидь недоцільно.

Підсумовуючи, хочемо зробити низку висновків. Розвиток українського законодавства нині відбувається у призмі стандартів права ЄС. Оновлення «переживають» практично усі галузі права та окремі дуже вузькі за предметом правового регулювання інститути права, як наприклад інститут спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Сьогодні основним орієнтиром для його євроорієнтаційного оновлення є Регламенту ЄС № 650/2012. Експертування Регламенту та норм українського законодавства на предмет відповідності вимогам нормопроектної техніки ілюструє наявні у них правотворчі недоліки. Порівняльно-правовий аналіз цих актів вказує, як на змістовну та формальну тотожність, так і на відмінності між їхніми нормативно-правовим приписами. Отож, адаптація норм вітчизняного законодавства, що регулюють спадкування майнових прав інтелектуальної власності, до європейських стандартів повинна сьогодні здійснюватись шляхом мінімізації відмінностей із врахуванням якісних характеристик насамперед Регламенту ЄС № 650/2012 без повтору правотворчих упущень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.
2. Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31993Y0617%2801%29&qid=1736362749453>.
3. Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0317%2801%29&qid=1698087674148>.
4. Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj/>.